LAUSUNTO 8.5.2018

Asia: Esitys opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun asetuksen muuttamisesta, OKM/15/010/2018

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry lausuu kunnioittavasti opetus- ja kulttuuriministeriölle

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua asetusluonnoksesta.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (29.12.2009/1705) muuttui ammatillisen koulutuksen osalta 1.1.2018 siten, että jatkossa myös opiskelijoilta kysyttävällä palautteella on vaikutusta koulutuksen järjestäjien perusrahoitukseen. SAKKI ry on äärimmäisen tyytyväinen, että opiskelijoiden antamalla palautteella on jatkossa merkitystä ja vaikutusta oppilaitoksille jaettavan perusrahoituksen kohdentamiseen ja uskomme, että opiskelijoiden mielipiteen huomioiminen vaikuttaa positiivisella tavalla opiskelijoiden hyvinvointiin sekä koulutuksen laatuun.

Kokonaisuudessaan SAKKI pitää uutta ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia monimutkaisena ja hankalasti hahmotettavana, eikä koulutuksen järjestäjän ole helppoa arvioida rahoitusmallin käyttäytymistä tai ennakoida tulevaisuuden rahoitusta. Erityisesti mielestämme opiskelijavuosiin perustuva perusrahoituksen osuus olisi saanut olla nykyistä 50 % suurempi, vähintään 60 % koko rahoituspotista. Kuitenkin opiskelijapalautteen kohdalla tässä asetusluonnoksessa esitetty malli on perusteltu, vaikka se ei olekaan kaikkein yksinkertaisin malli. Opiskelijapalautteen painoa arvioitaessa on tärkeää, että sekä vastausprosentti että tulokset itsessään vaikuttavat oppilaitoksen saamaan rahoitukseen.

Hakaniemenranta 1 C | 00530 Helsinki
www.sakkiry.fi | Y-tunnus: 0678133-8

Aloituskyselyn ajankohta

Asetusluonnoksessa esitetään, että *"Tutkintokoulutuksen aloittaneilta opiskelijapalaute kerätään 30 vuorokauden kuluessa siitä, kun opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on hyväksytty (13 a §, momentti 2)."* SAKKI katsoo, että aloituskyselyn ajankohta tulisi määrittää koulutuksen aloittamisen, eikä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) hyväksymisen mukaan. Laissa ammatillisesta koulutuksesta ei säädetä tarkkaa aikarajaa sille, milloin HOKSin tulee olla hyväksytty opintojen alkamishetkestä katsottuna. Jos aloituskyselyn ajankohta määriteltäisiin siten, että se sijoittuisi tiettyyn kohtaan opintojen alkamisen jälkeen (esimerkiksi 90 vuorokautta opintojen alkamisen jälkeen) tulisi koulutuksen järjestäjän silloin myös varmistaa, että HOKS on ehditty hyväksyä ennen säädettyä ajankohtaa. Näin asetuksella voitaisiin vaikuttaa tarkemmin siihen aikatauluun, jolla HOKS on oltava hyväksyttynä. Edelleen vastausaika palautteeseen voisi olla esitetyn mukaisesti 30 vuorokautta.

Aloituskyselyn kysymykset

1) Pääsin aloittamaan opintoni sopivassa aikataulussa;

- Tätä kysymystä tulee tarkentaa siten, että kysymyksestä käy selville kenelle sopivassa aikataulussa opinnot ovat alkaneet. Kysymys tulisi olla muodossa "*Pääsin aloittamaan opintoni minulle sopivassa aikataulussa*".

2) Aikaisemmat opintoni, työkokemukseni ja muu osaamiseni selvitettiin monipuolisesti;

- Tässä kysymyksessä olisi perusteltua selvittämisen lisäksi nostaa esiin myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen. Nyt kysymys ei edellytä, että aikaisemmin hankittua osaamista olisi tunnistettu HOKSia tehtäessä. Kysymykseen voisi muotoilla muotoon "*Aikaisemmat opintoni, työkokemukseni ja muu osaamiseni selvitettiin ja tunnistettiin monipuolisesti".*

3) Sain vaikuttaa tutkinnon osien valintaan;

- Ei kommentoitavaa

4) Kanssani selvitettiin mitä tukea tarvitsen opinnoissani, jotta saavutan tavoitteeksi asetetun osaamisen.

- Ei kommentoitavaa

Päättökyselyn kysymykset

1) Minulle laadittu henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma mahdollisti opintojeni joustavan etenemisen;

- Ei kommentoitavaa

2) Opetustilat, välineet, työpaikat, digitaaliset ja muut oppimisympäristöni edistivät oppimistani;

- Kysymyksessä todella monta eri ulottuvuutta, haastava kysymys opiskelijalle vastattavaksi. Saadaanko kysymyksellä todella tietoa siitä, missä asioissa oppilaitoksessa on ollut puutteita ja missä asioissa asiat toimivat hyvin?

3) Olen tyytyväinen minulle tarjottuihin mahdollisuuksiin opiskella työpaikalla;

- *Ei kommentoitavaa*

4) Sain riittävästi opetusta ja ohjausta, jotta opintoni etenivät suunnitellusti;

- *Ei kommentoitavaa*

5) Sain tarvitsemaani tukea opintojeni etenemiseen;

- Koskeeko kysymys pelkästään erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen opiskelijoilta? Jos ei, tulisi selitetekstiin kuvattu myös ns. normiopiskelijalle sopiva vaihtoehto.

6) Työtehtävät, joissa suoritin näyttöni, olivat aitoja;

- Aito-sanan käyttö tässä kontekstissa haasteellista, sillä aidon näyttötilanteen määritteleminen opiskelijalle hankalaa. Toisinaan näytön suorittaminen oppilaitoksen tiloissa saattaa myös olla perusteltua tai välttämätöntä. Keskeistä olisikin tiedustella opiskelijan kokemusta näyttötilanteesta, eli onko näyttötilanne ollut laadukas ja osaamisvaatimuksia vastaava.

7) Arvioijani olivat ammattitaitoisia ja asiantuntevia;

- Opiskelijalle haasteellinen kysymys vastata, sillä ammattitaidon arviointi voi olla haastavaa. Liitteessä merkitty edeltävä kysymys “Osaamiseni arvioitiin osaamisen

arviointikriteerien mukaisesti." rahoitusperusteeseen vaikuttavaksi kysymyksesi. Onko esitysluonnoksessa siis oikea kysymys?

8) Opiskelijoita kohdeltiin yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti;

- Tähän kysymykseen kaipaamme selitetekstiä, jossa tarkennetaan kysymystä esimerkiksi näin: *"En kokenut opinnoissani eikä oppilaitoksessani esiinny esimerkiksi syrjintää, kiusaamista, seksuaalista häirintää tai rasismismia."*

9) Koulutus paransi valmiuksiani työelämään siirtymiseen, siellä toimimiseen tai jatko-opintoihin;

- *Kts. seuraava kohta.*

10) Koulutus antoi valmiuksia yrittäjyyteen;

- Aiheella rahoitusperusteiseksi kysymyksesi liian suuri painoarvo, erityisesti jos peilaa kysymystä edeltävään kysymykseen, jossa työelämä ja jatko-opinnot on niputettu yhdeksi kokonaisuudeksi. Yrittäjyyteen liittyvän kysymyksen voisi halutessaan liittää edeltävään kysymykseen muotoon: "*Koulutus paransi valmiuksiani työelämään tai yrittäjyyteen siirtymiseen, siellä toimimiseen tai jatko-opintoihin".*

11) Uskon, että pystyn hyödyntämään koulutuksen aikana saamaani osaamista ja ammattitaitoa;

- Ei kommentoitavaa

12) Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen.

- Ei kommentoitavaa

Lisäksi esitämme seuraavia kysymyksi osaksi päättökyselyä:

a) HOKSin toteutumista seurattiin ja sitä päivitettiin tarvittaessa opintojeni aikana.

- Kysymys HOKSin toteutumisen seurannasta sekä sen päivittämisestä tulisi saada mukaan rahoitusperusteisiin kysymyksiin. Kysymyksen voisi myös tarpeen mukaan liittää osaksi päättökyselyn ensimmäistä rahoitusperusteista kysymystä, sillä temaattisesti HOKSin päivittäminen sopii yhteen sen vaikuttavuuden arvioinnin kanssa.

b) Minulla oli halutessani mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen. + Seliteteksti

- Rahoitusperusteisissa kysymyksissä tulisi olla mukana myös kysymys koskien opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksiin oppilaitoksen toimintaan. Laissa ammatillisesta

koulutuksesta säädetään (106 § Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta) opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksista sekä opiskelijakuntatoiminnasta. Tilanne opiskelijakuntatoiminnan sekä opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksien suhteen ei ole lain edellyttämällä tasolla kaikissa oppilaitoksissa. Rahoitusperusteinen kysymys aiheesta ohjaisi oppilaitoksia panostamaan opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen.

c) Kysymys koskien opiskelijoiden hyvinvointia

- Rahoitusperusteisiin kysymyksiin ei ole asetusesityksessä kysymystä koskien opiskelijoiden hyvinvointia. Opiskeluhuoltopalveluita koskeva kysymys on haastava toteutaa rahoitusperusteisesti, sillä koulutuksen järjestäjä ei ole vastuussa esimerkiksi opiskelijoiden terveyspalveluiden järjestämisestä.. Olisi kuitenkin toivottavaa, että opiskelijoiden hyvinvointi näkyisi jollain tavalla myös rahoitusperusteisissa kysymyksissä.

Opiskelijapalautteen painotus ja laskenta

Asetusluonnoksessa esitetty painotus, jossa aloituskyselyn paino olisi 1/4 ja päättökyselyn paino 3/4. Esitetyt painotuksen ovat perusteltuja, sillä aloituskysely ei ole merkittävyydeltään samaa tasoa kuin päättökysely, jossa opiskelijalla on kattavampi kokemus ja tietoa koulutuksen toimivuudesta. SAKKIn mielestä on hyvä aloittaa tällä painotusten jaolla, mutta tarpeen mukaan painotusta voidaan myös muuttaa entistä enemmän päättökyselyä painottavaksi. On myös perusteltua, että vain tutkinnon osan tai tutkinnon osia suorittaneiden opiskelijoiden antamien vastausten painotus on pienempi kuin koko tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden, sillä yleensä heillä myös koulutuksen kesto on koko tutkinnon suorittaneita lyhyempi ja koulutuksen vaikuttavuus pienempi.

Asetusluonnoksessa esitetty osittainen katokorjauskerroin on lähtökohtaisesti hyvä, sillä se tasapainottaa vastausprosentin ja vastausten tulosten välistä suhdetta painokerrointa laskettaessa. Katokorjauskerroin mahdollistaa vastausprosentin huomioimisen siten, että

opiskelijoiden antamat arviot säilyttävät kuitenkin keskeisen aseman painokertoimen muodostumisessa.

Kysymysten toimivuus sekä aikuisopiskelijoille että nuorille perustutkinto-opiskelijoille

Ammatillisen koulutuksen uudessa lainsäädännössä on nyt yhdistetty aikaisempi nuorille suunnattu lainsäädäntö ammatillisista perustutkinnoista sekä ammatillista aikuisopetusta koskeva lainsäädäntö. Nuorille suunnatun koulutuksen sekä aikuiskoulutuksen yhdistäminen saman lain piiriin aiheuttaa tietyissä tilanteissa haasteita, kuten mahdollisesti nyt tämän opiskelijapalautekyselyn kohdalla. Peruskoulusta suoraan ammatillisiin opintoihin siirtyvän opiskelijan tarpeet eroavat monin paikoin huomattavasti esimerkiksi johtamisen erikoisammattitutkintoa suorittavasta työelämässä meritoituneesta ammattilaisesta. Samoin vaativan erityisen tuen opiskelijoiden kohdalla tarpeet eroavat merkittävällä tavalla edellä mainituista ryhmistä. Nuorten kohdalla kasvatukselliset ja yhteisöllisyyttä korostavat kysymykset ovat huomattavasti merkittävämpi kuin aikuisopiskelijoille, jolle ammattitaidon hankkiminen ja työelämään siirtyminen keskeinen tekijä koulutuksen toimivuudessa.

SAKKI toivookin, että palautekysymysten toimivuutta seurataan ministeriön toimesta erityisesti tästä näkökulmasta ja palautekysymyksiä ollaan valmiita muuttamaan, jos kysymysten huomataan toimivan huonosti eri opiskelijaryhmille.

ELIAS TENKANEN
Puheenjohtaja
044 7530 581
elias.tenkanen@sakkiry.fi

ANNA MÄKIPÄÄ
Pääsihteeri
050 3100 570
anna.makipaa@sakkiry.fi

Lisätietoja:
Samuli Maxenius, koulutuspoliittinen asiantuntija
044 7766 048, samuli.maxenius@sakkiry.fi